

Avaleht>Teie õigused>Kuriteoohvrid>Hüvitamine>Kahju sissenõudmine kuriteo toimepanijalt Kahju sissenõudmine kuriteo toimepanijalt

Ungari

Kuidas nõuda kohtumenetluse (kriminaalmenetluse) käigus kuriteo toimepanijalt kahju sisse või nõuda temalt muud moodi hüvitamist/heaastamist ning kellele tuleks selline nõue adresseerida?

Kannatanu võib kuriteo tagajärjel tekkinud vigastuse või kaotusega seoses kantud tsiviilkahju kriminaalmenetluse käigus sisse nõuda peamiselt kohtuistungil pärast süüdistuse esitamist. Nõue võib puudutada hüvitise saamist, asja tagastamist või raha maksmist. Kannatanu võib esitada kahjunõude esimese astme kohtule hiljemalt selles menetlusetapis, kus ta võib esimest korda kohale ilmuda, ning kohus teavitab teda sellistest menetlusetappidest. Kui kannatanu seda ei tee, ei peeta selle tegematajätmist hiljem põhjendatuks.

Tsiviilhagi peab vastama seaduses sätestatud vormielementidele. Selles tuleb nimetada süüdistatav, kelle vastu kannatanu tsiviilhagi esitab, ja taotleda sõnaselgelt kohtult nõude lahendamist, eelkõige tuleb märkida nõutav summa või kogus, tsiviilhagi aluseks olev õigus, väidetavat õigust toetavad asjaolud ja palve teha otsus, samuti täitmise viis ja koht juhul, kui kohus teeb tsiviilhagi suhtes sisulise otsuse.

Lisaks võib kannatanu tsiviilhagi esitamise kavatsusest teatada juba enne süüdistuse esitamist, st enne kriminaalmenetluse kohtuliku arutelu etappi. Kui süüdistus esitatakse, edastab prokuratuur kannatanu avalduse kohtule.

Kohus teeb esitatud tsiviilhagi suhtes kriminaalmenetluses sisulise otsuse või kui see ei ole seaduses sätestatud põhjustel võimalik, saadab tsiviilhagi edasi muul seaduslikul viisil lahendamiseks, mistõttu nõuet ei saa kriminaalmenetluses täitmisele pöörata.

Millises kriminaalmenetluse etapis peaksin ma oma nõude esitama?

Tsiviilhagi võib esitada pärast süüdistuse esitamist, kuid nõude esitamise kavatsusest võib teatada ka enne süüdistuse esitamist, st uurimise ajal.

Mida võin ma oma nõudes taotleda ja kuidas nõue vormistada (kas tuleb märkida kogusumma ja/või täpsustada konkreetne kahju, saamata jäänud tulud ja intressid)?

Kriminaalmenetluse seadustikus on sätestatud tsiviilhagi olulised elemendid ja selles ei ole kindlaks määratud konkreetseid vorminõudeid.

Tsiviilhagi esemeks võib olla hüvitise saamine, asja tagastamine või raha maksmine. Tsiviilhagis tuleb nimetada süüdistatav, kelle vastu nõue esitatakse, ja see peab sisaldama sõnaselgelt taotlust nõue lahendada. Tsiviilhagiavalduses tuleb nimetada nõutav summa või kogus. Sellises avalduses võib taotleda ka tsiviilõigusest tulenevat hüvitist kahju eest, mida kannatanu on kandnud kuriteo otsesel tagajärjel. Lisaks vara väärtuse vähenemisele võib see hõlmata saamata jäänud tulu ja viivist kahjunõudelt. Peale selle tuleb tsiviilhagiavalduses märkida kannatanu väidetav õigus ja nõude alused.

Kui tsiviilhagi ei sisalda eespool nimetatud kolme selle lahendamiseks kõige tähtsat elementi (süüdistatava nimi, sõnaselge taotlus ja väidetav õigus), saadab kohus nõude nende puuduste tuvastamisel kohe edasi muul seaduslikul viisil lahendamiseks.

Samad tagajärjed võivad siiski olla ka tsiviilhagi muude elementide (nõuet toetavad asjaolud ja väidetav õigus, makseviis ja -koht) puudumisel, kuid erinevus on selles, et kohus määrab nõude edasisaatmise alles oma lõplikus otsuses, mitte kohe puuduste avastamisel.

Kas selliste nõuete esitamiseks on olemas erivormid?

Õigusaktides ei ole selliste nõuete vormi sätestatud.

Millised tõendid pean ma oma nõude toetuseks esitama?

Õigusaktides ei ole täpsustatud, milliseid tõendeid on nõude toetuseks vaja. Kui kohus menetleb ja lahendab tsiviilhagi, võtab ta ametiülesande korras arvesse kõiki asjaga seotud dokumente, olenemata sellest, kas tõendid esitas kannatanu või saadi need muust allikast. Tõendite tõendusjõudu ei ole õigusaktides kindlaks määratud, kõiki õigusaktides määratletud tõendeid võib kriminaalmenetluses vabalt kasutada.

Seega ei ole õigusaktides sätestatud, millised tõendid tuleb tsiviilhagi toetuseks esitada, vaid ainult see, et tuleb esitada tsiviilhagi toetavad asjaolud.

Kas mul tuleb nõude esitamise korral tasuda kohtu- või muud kulud?

Kui kannatanu esitab kriminaalmenetluses tsiviilhagi, tuleb tal tasuda lõiv üksnes nõude esitamise ja edasikaebamise eest. Kannatanul on sellisel juhul siiski õigus kohustusest eelnevale teavitamisele, mis vabastab ta lõivu ettemaksmisest.

Üldjuhul arvutatakse lõiv tsiviilhagi eseme väärtuse alusel menetluse algatamise ajal. Lõiv on 6% arvutusalusel, kuid mitte vähem kui 15 000 forintit ja mitte rohkem kui 1 500 000 forintit.

Kas mul on võimalik saada enne kohtumenetlust ja/või selle ajal õigusabi? Kas mul on võimalik saada õigusabi ka juhul, kui ma ei ela riigis, kus kohtumenetlus toimub?

Kannatanul on õigus saada kohtult, prokuratuurilt ja uurimisasutuselt oma õiguste ja kohustuste kohta teavet. Kui selleks, et algatada menetlus kuriteoga tekitatud kahju hüvitamiseks või õiguste või huvide kahjustamise heastamiseks, on lisaks vaja tasuta õigusabi osutava õigusnõuniku nõu või esildise (avaldus, taotlus, kuriteoteade, karistuseettepanek jne) koostamist, tagab riik taotluse korral tasuta õigusabi osutava õigusnõuniku või õigusteenused. Riik kannab selliste teenuste kulud kannatanu eest juhul, kui kannatanu igakuine netosissetulek ei ületa minimaalset vanaduspensioni ja kui tal ei ole vara või kui vara kasutamine oleks õigusteenustega saadava võimaliku kasuga võrreldes ebaproportsionaalselt suur. Kannatanu õigused ei sõltu kodakondsusest või elukohast.

Millisel juhul võib kriminaalkohus minu nõude kuriteo toimepanija vastu tagasi lükata või selle üle otsustamisest keelduda?

Kohus jätab kriminaalmenetluses esitatud tsiviilhagi lahendamata ja saadab nõude edasi muul seaduslikul viisil lahendamiseks seaduses sätestatud juhtudel, mis on loetletud allpool. Sellisel juhul ei saa kannatanu tsiviilõiguslikku nõuet panna maksma kriminaalmenetluses, vaid ainult tsiviilkohtumenetluses. Kohus saadab tsiviilõigusliku nõude edasi muul seaduslikul viisil lahendamiseks juhul, kui süüdistatava kriminaalvastutust või vastutust väiksema õigusrikkumise eest ei tuvastatud, sest menetlus lõpetati või süüdistatav mõisteti õigeks. Sama juhtub, kui tsiviilõiguslike nõude maksma panemine on seadusega välistatud või kui nõue esitati liiga hilja. Kui konkreetne varavastane kuritegu pandi toime kinnisasja suhtes ja kannatanu taotles ka, et valdus vabastataks esialgse õiguskaitse korras, ei saa samal ajal esitatud tsiviilhagi kriminaalmenetluses lahendada. Tsiviilõiguslikku nõuet ei saa kriminaalmenetluses maksma panna ka juhul, kui selleks tuleneb takistus tsiviilkohtumenetlusõigusest. Selliseks takistuseks võib olla kannatanu poolt kohtuniku või kohtukoosseisu taandamise avalduse esitamine alustel, mis on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seaduses, kuid mitte kriminaalmenetluse seaduses. Sama kehtib juhul, kui teise samadel asjaoludel ja alustel põhineva hagi esitamise õiguslikud tagajärjed on jõustunud või lõplik kohtuotsus on tehtud või kui kannatanul või süüdistataval puudub tsiviilprotsessiteovõime või tsiviilprotsessiõigusvõime. Tsiviilõiguslike nõudeid, mida ei saa kohtu kaudu maksma panna, ei saa maksma panna ka kriminaalmenetluses. Kui tsiviilõigusliku nõude esitaja ei ole kriminaalmenetlusõiguse kohaselt kannatanu, ei saa ta oma nõuet kriminaalmenetluses esitada.

Samuti ei saa kriminaalmenetluses teha otsust kokkuleppe kohta, millele kannatanu ja süüdistatav jõudsid tsiviilmenetluses. Peale selle ei saa tsiviilõiguslikku nõuet sisuliselt lahendada, kui see pikendaks kriminaalmenetluse kestust märkimisväärselt või kui seda välistavad muud asjaolud. Ka nõuetele mittevastavat tsiviilõiguslikku nõuet ei saa kriminaalmenetluses lahendada, mistõttu kohus saadab sellised nõuded edasi muul seaduslikul viisil lahendamiseks.

Kas ma saan sellise otsuse edasi kaevata või kas mul on muid võimalusi nõuda kahju hüvitamist/heastamist?

Tsiviilhagi edasisaatmist muul seaduslikul viisil lahendamiseks ei saa edasi kaevata.

Tsiviilhagi rahuldamist kriminaalmenetluses võib hõlbustada mitme muu hüvitamisviisiga. Nende ühiseks jooneks on see, et sellisel juhul ei toimu mitte kannatanu nõude täitmisele pööramine tsiviilõiguse alusel, vaid prokuratuur võib teatavatel juhtudel süüdistatava nõusolekul määrata tsiviilnõude süüdistajapoolse täitmise, ja see võib karistust kergendada või viia kriminaalmenetluse lõpetamiseni. Kõigi selliste meetmete puhul on kaalutusõigus prokuratuuril, kuid kannatanul on siiski õigus taotleda selliste otsuste tegemist. Need hõlmavad menetluse peatamist lepitusmenetluse elluviimiseks, tingimuslikku peatamist prokuröri poolt ning süüdistatava ja prokuratuuri vahelist kokkulepet. Kannatanu ei saa nende tulemusel oma nõuet riigi otsese sunni abil täitmisele pöörata, kuid süüdistatav võib olla märkimisväärselt motiveeritum kannatanu nõuet vabatahtlikult täitma.

Juhul kui kohus mõistab mulle välja kahjuhüvitise, siis kuidas saan ma tagada, et kohtuotsus pööratakse kuriteo toimepanija vastu täitmisele, ja millist abi võin ma selle tagamiseks saada?

Kannatanu võib tsiviilhagi tagamiseks esitada süüdistatava kinnisasja või kannatanule võlgnitava vara ennetava arestimise taotluse juba enne, kui kriminaalmenetluses tehakse otsus tsiviilhagi kohta. See on võimalik isegi enne süüdistuse esitamist, kui kannatanu on teatanud, et kavatseb esitada tsiviilhagi, ja kui tema avaldus sisaldab tsiviilhagi vormielemente. Sellisel juhul võib ennetava arestimise määrata kohus või kui viivitamine ei ole vastuvõetav, siis ajutiselt prokuratuur või uurimisasutus.

Kohus väljastab täitmist taotlenud kannatanu taotlusel täitekorralduse, kui tsiviilhagi on lõpliku otsusega rahuldatud. Kui hagi rahuldamiseks ei saa veel täitekorraldust väljastada, kuid täitmist taotlev kannatanu näeb ohtu, et nõuet ei saa hiljem täitmisele pöörata, võib kohus kannatanu taotlusel tagada nõutava rahasumma või arestida konkreetsed asjad esialgse õiguskaitse korras.

Viimati uuendatud: 11/03/2019

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.